

DOI: 10.46340/eppd.2020.7.2.5

Ількін Нуруллаєв, к. ю. н.

Генеральна прокуратура України

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДЕФІНІЦІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ

Ilkin Nurulayev, PhD in Law

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9658-9432>

Prosecutor General's Office of Ukraine

MAJOR THREATS OF TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME FOR UKRAINE'S NATIONAL SECURITY: INTERNATIONAL LEGAL ISSUES OF DEFINITION AND COOPERATION ON COUNTERACTION

The article studies the basic international legal instruments with the participation of Ukraine, which give the possibility to make a doctrinal definition of transnational organized crime. Attention is drawn to the possible legal conflicts that may arise from the simultaneous effect of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and regional and bilateral international treaties aimed at combating organized crime. On this basis, the opinion is expressed that due to the simultaneous effect of multi-level international treaties, the states in which the rules of national criminal law do not contain the definition of the organized criminal group are in a more favorable position.

The article explores the threats of transnational organized crime in the context of protecting Ukraine's national security. It is noted that the Ukrainian state views transnational organized crime as one of the global problems of today and, therefore, as one of the serious threats to the national security of Ukraine.

Keywords: international cooperation in the fight against crime; organized crime; transnational organized crime; The UN Convention against Transnational Organized Crime; state law enforcement agencies; international legal policy in the fight against crime; international intergovernmental organizations on cooperation in crime prevention.

Реальне усвідомлення глобальної загрози, яку несе транснаціональна організована злочинна діяльність, і виникнення проблем, які пов'язані з необхідністю боротьби з нею беруть свій початок з кінця ХХ століття. Однак слід наголосити на тому, що на початку ХХІ століття виникли передумови для принципово нової ситуації у кримінальному світі і появи такої транснаціональної злочинності, яку можна віднести до новітніх феноменів, що формують сучасну злочинну картину світу – це процеси, які відбуваються у світовій економіці, торгівлі, суспільно-політичному житті і створюють передумови для появи нових видів і форм антисоціальної поведінки і врешті набувають особливої суспільної небезпеки¹. Як наслідок, перед світовим співтовариством постає проблема розширення спільних зусиль в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Одночасно варто мати на увазі, що динаміка змін і новацій видів і форм злочинної поведінки не може впливати на міжнародно-правову основу співробітництва в боротьбі з організованою транснаціональною злочинністю. Важливою цінністю і головним досягненням міжнародно-правового співробітництва

¹ Жаровська, Г.П. (2013). Транснаціональна злочинність: джерела, ознаки, структура взаємозв'язків. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія Правознавство*, 660, 111.

в цій сфері є вироблення у Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності загального поняття організованої злочинної групи.

Нормативно-правове закріплення дефініції цього поняття було сформульовано в ст. 1-3 згаданої Конвенції, де вказується, що цей вид злочинності слід розуміти як діяльність організованих злочинних груп:

- які здійснюють злочини більш як в одній державі;
- здійснюють злочини в одній державі, якщо істотна частина їх підготовки, планування, керівництва чи контролю відбувалася в іншій державі;
- здійснюють злочини в одній державі, але за участі організованої злочинної групи, котра веде злочинну діяльність більш як в одній державі;
- здійснюють злочини в одній державі, але істотні наслідки злочинів проявляються місце в іншій державі¹.

Особливістю є те, що відповідальність за злочинні, скоєні організованою злочинною групою, настає згідно норм національного законодавства. Важливо, що Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності визначає поняття організованої групи для цілей застосування цього міжнародного договору. Під організованою групою, відповідно до ст. 1 Конвенції, розуміється структурно оформлена група у складі трьох і більше осіб, яка існує протягом певного проміжку часу й узгоджено діє з метою вчинення одного чи кількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими (згідно Конвенції), щоб отримати, прямо чи опосередковано, фінансову чи іншу матеріальну вигоду. При цьому під "серйозним злочингм" розуміється як злочинне діяння, що карається позбавленням волі на строк не менш як чотири роки². Важливим при цьому є те, що в чинному Кримінальному кодексі України (ст. 28, 255) є розмежування розподілу ролей між учасниками групи і планування діяльності групи, чого не вимагає названа Конвенція ООН³.

Отже, можна стверджувати, що лише на одному прикладі порівняння нормативно-правового закріплення визначень основних термінів, щодо дефініції поняття транснаціональної організованої злочинності, можна переконатися, що в ході ратифікації цієї Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності можливо виникнення надзвичайно складних колізій застосовності національного кримінального законодавства. Особливістю при цьому є те, що зазначена Конвенція може діяти навіть в тих випадках, коли немає двосторонніх угод між сторонами, що домовляються. Тобто, це створює, на наш погляд, таку правову ситуацію, в якій у вигіднішому становищі перебувають ті держави, в яких норми національного кримінального законодавства не містять визначення поняття організованої кримінальної групи⁴.

Цікавим інструментом міжнародного співробітництва держав у боротьбі з організованою транснаціональною злочинністю є реалізація так званої кримінальної політики, яка базується на відповідних принципах, що формулюються у нормах кримінального, кримінально-процесуального, кримінально-виконавчого чи іншого законодавства або визначаються доктринально. Лише при такій умові – взаємного погодження правових процедур – можливе ефективне міжнародно-правове співробітництво в сфері боротьби з організованою транснаціональною злочинністю. Формою такої політики є ратифіковані міжнародні договори двох і більше держав⁵.

Таким чином, можна зробити висновок, що погоджена на міждержавному рівні міжнародна кримінальна політика в сфері протидії транснаціональній організованій злочинності ґрунтуються на взаємоприйнятних, встановлених у національному законодавстві держав принципах і нормах про такі види злочинів, про їх покарання, видачу злочинців, форми й методи розкриття та розслідування цих злочинів тощо.

Наразі існує можливість говорити про те, що еволюція злочинності об'єктивно створила передумови до взаємозалежності і солідарності держав не лише у формуванні міжнародної

¹ Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности 15 ноября 2000 года. <https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml>.

² Friedrichs, David O. (2007). Transnational crime and global criminology: Definitional, typological, and contextual conundrums. *Social Justice*, 34, 5.

³ Кримінальний кодекс України 2001 (Верховна Рада України). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>>.

⁴ McClean, D. (2007). *Transnational Organized Crime: A commentary on the UN Convention and its Protocols*. Oxford: Univ. press, 512.

⁵ Sheptycki, J.W. (2007). *Transnational Crime and Transnational Policing*. Toronto, 134.

кримінальної політики, а також й у її спільній реалізації. Водночас, можна припустити, що Україна має досить обмежені можливості у протидії кримінальним загрозам, що формуються й реалізуються на різних державних територіях (транскордонній, транснаціональній злочинності, злочинам, що мають регіональний, наднаціональний чи транснаціональний елементи). Вітчизняні уповноважені органи влади при здійсненні кримінального переслідування, у ході реалізації кримінальної відповідальності мають повноваження, окреслені межами внутрішньої (національної) кримінально-правової юрисдикції. Зважаючи на необхідність дотримання принципу поваги державного суверенітету, представники органів з підтримання правопорядку за загальним правилом не повинні мати права, керуючись внутрішнім законодавством України, здійснювати на території іноземної держави свої повноваження, пов'язані з охороною правопорядку, розкриттям злочинів, збиранням доказів, затриманням осіб, застосуванням покарань тощо¹.

Перелічені вище чинники виключають застосування виключно національного законодавства для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, вимагають від держави вжиття заходів, адекватних змінам криміногенної картини світу, в тому числі з використанням усього масиву міжнародно-правових засобів. Тому все більш актуальним стає розвиток широкого міжнародно-правового співробітництва України в «антикримінальній» сфері. Причому це завдання мають спільно вирішувати всі суб'єкти владних повноважень – як ті, що відповідають за нормативно-правове забезпечення кримінальної політики України (парламент держави), так і ті, які здійснюють її практичну реалізацію (вітчизняні органи кримінальної юстиції)².

Специфіка, що визначає сутність правового регулювання міжнародного співробітництва України в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю, зводиться до того, що ці питання регулюються одночасно як багатосторонніми та двосторонніми міжнародними договорами за участю України, так і нормами українського законодавства. До національно-правових регуляторів України в цій сфері насамперед належать Конституція України, Кримінально-процесуальний кодекс України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, а також міжвідомчі й відомчі правові акти, які роз'яснюють і деталізують положення законодавства. При цьому, одним з найважливіших питань є нормативно-правове забезпечення в державі такої моделі співвідношення норм міжнародного і національного права, що була б адекватною потребам зростаючого міжнародного співробітництва у кримінально-правовій сфері. Це виключено, що така модель повинна була б створювати при розслідуванні транснаціональних злочинів в Україні сприятливі умови для застосування органами з підтримання правопорядку міжнародно-правових норм.

У зв'язку з цим доцільним було б з'ясувати можливі напрямки міжнародно-правового регулювання співробітництва в розслідуванні транснаціональних організованих злочинів: по-перше, шляхом визначення відповідних міжнародно-правових актів, їх класифікації; по-друге, за допомогою дослідження їх змісту, значення й співвідношення.

Міжнародно-правову основу міжнародного співробітництва у боротьбі з організованою транснаціональною злочинністю становлять усі укладені Україною міжнародно-правові акти, які повністю або частково присвячені питанням співробітництва в сфері протидії організованій транснаціональній злочинності. При цьому згідно ч. 1 ст. 9 Конституції України й ч. 1 ст. 19 Закону України від 29 червня 2004 р. «Про міжнародні договори України» міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, є невід'ємною частиною національного законодавства України. Такими є наприклад, двосторонні міжнародні договори, які регулюють міжнародне співробітництво України в розслідуванні злочинів з окремими державами. Такі угоди встановлюють обсяг і види правової допомоги при розслідуванні злочинів, можливість використання процесуального законодавства запитуючої сторони під час виконання доручення, умови, підстави й порядок видачі особи для карного переслідування й т.п. Наприклад, Договір між Україною й Республікою Грузія про правову допомогу й правові відносини по цивільних і кримінальних справах від 9 січня 1995 р.³, що ратифікований Законом України від 22 листопада 1995 р., Договір між

¹ Зозуля, С.В. (2010). Поняття, зміст та напрямки розвитку міжнародного співробітництва правоохоронних органів України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*, 1, 174.

² Житний, О.О. (2014). Міжнародне «антикримінальне» співробітництво України та протидія злочинності. *Вісник кримінологічної асоціації України*, 8, 14.

³ *Договір між Україною й Республікою Грузія про правову допомогу й правові відносини по цивільних і кримінальних справах 1995* (Уряд України та Уряд Республіки Грузія). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_542>.

Україною й Федеративною Республікою Бразилія про взаємну правову допомогу по кримінальних справах від 16 січня 2002 р.¹, ратифікований Законом України від 6 березня 2003 р.

Окрім цього, для успішного співробітництва в боротьбі з транснаціональною злочинністю укладаються угоди між урядами держав (міждержавні угоди). Ряд важливих угод укладено Кабінетом Міністрів України. Наприклад, Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Республіки Мальта про співробітництво в сфері правоохоронної діяльності від 9 липня 2008 р.², затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 64 від 4 лютого 2009 р., Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Республіки Кіпр про співробітництво в боротьбі зі злочинністю від 16 лютого 2006 р.³, затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 1256 від 24 жовтня 2007 р.

Окрім цього, важлива роль приділяється міжвідомчим угодам Міністерства внутрішніх справ України (наприклад, Виконавчий протокол між Міністерством внутрішніх справ України та Головним комендантом поліції Республіки Польща про виконання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в сфері боротьби з організованою злочинністю від 01 березня 2007 року⁴), а також міжвідомчим угодам Генеральної прокуратури України (Угода про правову допомогу й співробітництві між Генеральною прокуратурою України й Генеральною прокуратурою Литовської Республіки від 8 грудня 1992 р.⁵, Угода про правову допомогу й співробітництві між Генеральною прокуратурою України й Генеральною прокуратурою Республіки Молдова від 6 травня 1993 р. і ін.).⁶

Крім того, МВС України уклало ряд багатосторонніх угод про співробітництво у боротьбі зі злочинністю. Зокрема, 24 квітня 1992 р. у м. Алма-Ата підписано Угоду про взаємодію міністерств внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби зі злочинністю, що охоплюють також взаємодію уповноважених органів держав у боротьбі з організованою злочинністю⁷. Документ встановлює основні напрямки співробітництва, серед яких боротьба зі злочинами в сфері економіки, з бандитизмом, тероризмом, міжнародною злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин і т.п. Доцільно звернути увагу на особливості правового регулювання міжнародного співробітництва в міжвідомчих угодах. Серед вчених і практиків на сьогодні немає єдності у вирішенні цього питання, оскільки одні вважають можливим віднести їх до міжнародних договорів України, на основі яких здійснюється міжнародне співробітництво, а інші дотримуються протилежної позиції. Відповідно до Положення про порядок укладення, виконання й денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру (затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 422 від 17 червня 1994 р.)⁸ міжнародні договори України міжвідомчого

¹ Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Республіки Мальта про співробітництво в сфері правоохоронної діяльності 2008 (Кабінет Міністрів України та Уряд Республіки Мальта). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470_008>.

² Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Республіки Кіпр про співробітництво в боротьбі зі злочинністю 2006 (Кабінет Міністрів України та Уряд Республіки Кіпр). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196_009>.

³ Виконавчий протокол між Міністерством внутрішніх справ України та Головним комендантом поліції Республіки Польща про виконання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в сфері боротьби з організованою злочинністю 2007 (Міністерство внутрішніх справ України та Головний комендант поліції Республіки Польща). <<https://ips.ligazakon.net/document/view/MU07037>>.

⁴ Угода про правову допомогу й співробітництві між Генеральною прокуратурою України й Генеральною прокуратурою Литовської Республіки 1992 (Генеральна прокуратура України та Генеральна прокуратура Литовської Республіки). <<https://regulation.gov.ua/documents/id200431/goals>>.

⁵ Угода про правову допомогу й співробітництві між Генеральною прокуратурою України й Генеральною прокуратурою Республіки Молдова 1993 (Генеральна прокуратура України та Генеральна прокуратура Республіки Молдова). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_036>.

⁶ Угода про взаємодію міністерств внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби зі злочинністю 1992. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_245>.

⁷ Постанова про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру 1994 (Кабінет Міністрів України). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF>>.

⁸ Угода про взаємодію міністерств внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби зі злочинністю 1992. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_245>.

характеру укладаються від імені міністерств і інших центральних органів виконавчої влади з відповідними державними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, у компетенцію яких входять питання, які регулюються договорами. Міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, які уклали міжнародні договори України міжвідомчого характеру, забезпечують виконання зобов'язань Української Сторони, контролюють дотримання прав, які випливають із таких договорів для Української Сторони, і виконання іншими учасниками договору їх зобов'язань¹. Говорячі ширше, хоча питання про допустимість укладання таких угод, без їх ратифікації Верховною Радою України, викликає певні сумніви, такі міжнародні договори України лишаються чинними і можуть бути предметом нашого дослідження.

У позитивному аспекті варто звернути увагу на зусилля МВС України щодо протидії наприклад такому виду транснаціональної організованої злочинності як торгівлі людьми, як зі сторони Уряду України, так і з сторони міжнародної спільноти, яка активно стежить за послідовними та рішучими кроками України на шляху подолання цього ганебного явища, яке грубо порушує права і свободи людини і громадянина. Незважаючи на те, що провідна роль у протидії торгівлі людьми належить безпосередньо правоохоронцям, без об'єднання зусиль усіх зацікавлених державних органів і неурядових організацій досягти позитивних зрушень буде вкрай складно. Лише завдяки спільній роботі у цій сфері можна забезпечити належний захист прав людини і громадянина².

Проблемним аспектом щодо запобігання торгівлі людьми є відсутність в Україні національного механізму виявлення й адаптації постраждалих від торгівлі людей, що є потужним інструментом держави щодо попередження сучасних форм работоргівлі, поновлення і захисту прав жертв, а також їх реабілітації³.

Наразі МВС України розглядає міжнародно-правове співробітництво органів з підтримання правопорядку в якості одного з пріоритетних напрямків своєї діяльності. Відповідно до цього одним із основних завдань співробітництва є забезпечення ефективної участі підрозділів МВС України у міждержавному співробітництві й, в першу чергу, в боротьбі зі злочинами, що мають транснаціональний характер, а також використання світового досвіду й потенціалу міжнародного співробітництва для вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ. Головними завданнями міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю мають бути: вдосконалення законодавчої та нормативної бази участі МВС України в міжнародному співробітництві та приведення її у відповідність до міжнародно-правових зобов'язань України (при цьому окремої уваги заслуговує вироблення державної стратегії врахування актів міжнародних міждержавних організацій, що не є юридично обов'язковими з точки зору міжнародного права); забезпечення співпраці з іноземними партнерами на основі укладених міжнародно-правових угод; участь представників МВС України в заходах міжнародних міждержавних організацій спрямованих на співпрацю в сфері підтримання правопорядку; участь у міжнародних миротворчих місіях та операціях відповідно до міжнародно-правових зобов'язань України; співробітництво у сфері підготовки поліцейських кадрів; кадрове забезпечення міжнародних зв'язків; наукове та науково-технічне співробітництво з іноземними державами; інформаційне забезпечення міжнародних зв'язків; упровадження позитивного досвіду міжнародного співробітництва; розширити участь вітчизняних правоохоронців у міжнародних операціях⁴.

Отже, з врахуванням міжнародно-правових зобов'язань щодо боротьби з транснаціональною організованою злочинністю це явище можна визначити як протиправну діяльність міжнародних наддержавних організацій, що мають функціональну ієрархічну структуру, які шляхом насильства, банківських маніпуляцій, використання ринку незаконних товарів і послуг, корупції державних, політичних і суспільних діячів і інших аналогічних способів затверджують свою владу в міжнародному – глобальному або регіональному – масштабі з метою задоволення корпоративних інтересів і одержання фінансового прибутку за рахунок національних держав.

¹ *Постанова про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру 1994* (Кабінет Міністрів України). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF>>.

² Тичина, Д.М. (2012). Основні напрями запобігання транснаціональній організованій злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*, 1, 63.

³ Небитов, А.А. (2010). Загальні засади торгівлі людьми в Україні. *Митна справа*, 6, 2, 290.

⁴ Тичина, Д.М. (2012). Основні напрями запобігання транснаціональній організованій злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*, 1, 66.

З огляду на викладене можна зазначити, що українська держава розглядає транснаціональну організовану злочинність в якості однієї в серйозних загроз для національної безпеки України. Однак це загроза й для усього світу – транснаціональну організовану злочинність не можна подолати силами однієї держави або групи держав, навіть найбільш заможних і потужних. Це виводить транснаціональну організовану злочинність на рівень глобальних проблем сучасності, а сама вона загрожує самим основам дієвої демократії і підриває довіру людей в основні цінності людської цивілізації. З огляду на таку обставину українське законодавство і правозастосовча практика повинні будуватися на основі міжнародно-правових зобов'язань України в цій сфері. Тому є такою важливою для української держави повноцінна інтеграція в міжнародні міжурядові організації, що забезпечують ефективну співпрацю в сфері запобігання і покарання транснаціональної організованої злочинності. Це стосується також тих принципів і підходів щодо формування правової політики держави у сфері запобігання і покарання транснаціональної організованої злочинності, що має розроблятися в тісній співпраці з міжнародними установами і організаціями, відповідальними за підтримання ефективної міжнародно-правової співпраці з таких питань.

З огляду на практику інших суб'єктів міжнародного права в боротьбі з транснаціональною злочинністю було б бажано, щоб надалі забезпечувалася не лише подальша інтенсифікація двостороннього міжнародно-правового співробітництва України з у цій сфері, яке передбачає не лише запозичення іноземного досвіду та адаптацію національного законодавства до норм міжнародного права але й розробку нових якісних механізмів міжнародної співпраці в протидії організованій злочинності.

References:

1. *Vykonavchyi protokol mizh Ministerstvom vnutrishnikh sprav Ukrainy ta Holovnym komendantom politsii Respubliki Polshcha pro vykonannya Uhody mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Respubliki Polshcha pro spivrobitnytstvo v sferi borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu 2007* [Executive Protocol between the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Chief Police Officer of the Republic of Poland on the implementation of the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Poland on cooperation in the field of organized crime] (Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy ta Holovnyi komendant politsii Respubliki Polshcha) [Ministry of Internal Affairs of Ukraine and Chief Commander of the Police of the Republic of Poland]. <<https://ips.ligazakon.net/document/view/MU07037>>. [in Ukrainian].
2. *Dohovir mizh Ukrainoiu y Respublikoiu Hruziiia pro pravovu dopomohu y pravovi vidnosyny po tsyvilnykh i kryminalnykh spravakh 1995* [Agreement between Ukraine and the Republic of Georgia on Legal Assistance and Legal Relations in Civil and Criminal Matters] (Uriad Ukrainy ta Uriad Respubliki Hruziiia) [The Government of Ukraine and the Government of the Republic of Georgia]. *Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_542>. [in Ukrainian].
3. *Dohovir mizh Ukrainoiu y Federatyvnoi Respublikoiu Brazylia pro vzaiemnu pravovu dopomohu po kryminalnykh spravakh 2002* [Agreement between Ukraine and the Federative Republic of Brazil on mutual legal assistance in criminal matters] (Uriad Ukrainy ta Uriad Federatyvnoi Respubliki Brazylia) [The Government of Ukraine and the Government of the Federative Republic of Brazil]. *Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/076_005>. [in Ukrainian].
4. Zharovska, H.P. (2013). Transnatsionalna zlochynnist: dzherela, oznaky, struktura vzaiemozviazkiv [Transnational crime: sources, characteristics, structure of relationships]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Seriya Pravoznnavstvo* [Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Jurisprudence series], no. 660, 111-117. [in Ukrainian].
5. Zhytnyi, O.O. (2014). Mizhnarodne «antykryminalne» spivrobitnytstvo Ukrainy ta protydia zlochynnosti [International "anti-criminal" cooperation of Ukraine and combating crime]. *Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy* [Bulletin of the Criminological Association of Ukraine], no. 8, 13-23. [in Ukrainian].
6. Zozulia, Ye.V. (2010). Poniattia, zmist ta napriamky rozvytku mizhnarodnoho spivrobitnytstva pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy [The concept, content and directions of development of international cooperation of law enforcement agencies of Ukraine]. *Problemy pravoznavstva ta pravookhoronnoi diialnosti* [Problems of jurisprudence and law enforcement], no. 1, 173-179. [in Ukrainian].
7. *Konvencija Organizacii Ob#edinennyh Nacij protiv transnacional'noj organizovanoj prestupnosti 15 nojabrja 2000 goda* [United Nations Convention against Transnational Organized Crime on 15 November 2000]. <https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml>. [in Russian].
8. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy 2001* [The Criminal Code of Ukraine] (Verkhovna Rada Ukrainy) [Verkhovna Rada of Ukraine]. *Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>>. [in Ukrainian].

9. Leshukova, I.V. (2013). Pravovoe regulirovanie mezhdunarodnogo sotrudnichestva v rassledovanii ugovolnykh pravonarushenij po zakonodatel'stvu Ukrainy [Legal regulation of international cooperation in the investigation of criminal offenses under the laws of Ukraine]. *Mezhdunarodnoe ugovolnoe pravo i mezhdunarodnaja justicija* [International Criminal Law and International Justice], no. 5, 19-23. [in Russian].
10. Niebytov, A.A. (2010). Zahalni zasady torhivli liudmy v Ukraini [General principles of human trafficking in Ukraine]. *Mytna sprava* [Customs business], no. 6, part 2, 289-299. [in Ukrainian].
11. *Postanova pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok ukladennia, vykonannia ta denonsatsii mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy mizhvidomchoho kharakteru 1994* [Resolution approving the Regulation on the procedure for concluding, executing and denouncing international agreements of Ukraine of interagency nature] (Kabinet Ministriv Ukrainy) [Cabinet of Ministers of Ukraine]. *Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF>>. [in Ukrainian].
12. Tychyna, D.M. (2012). Osnovni napriamy zapobihannia transnatsionalnii orhanizovanii zlochynnosti v Ukraini [Main directions of prevention of transnational organized crime in Ukraine]. *Borotba z orhanizovanoi zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)* [Combating Organized Crime and Corruption (Theory and Practice)], no. 1, 59-67. [in Ukrainian].
13. *Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy y Uriadom Respubliky Kipr pro spivrobotnytstvo v borotbi zi zlochynnistiu 2006* [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Cyprus on cooperation in the fight against crime] (Kabinet Ministriv Ukrainy ta Uriad Respubliky Kipr) [The Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Cyprus]. *Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196_009>. [in Ukrainian].
14. *Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy y Uriadom Respubliky Malta pro spivrobotnytstvo v sferi pravookhoronnoi diialnosti 2008* [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Malta on cooperation in the field of law enforcement activities] (Kabinet Ministriv Ukrainy ta Uriad Respubliky Malta) [The Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Malta]. *Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470_008>. [in Ukrainian].
15. *Uhoda pro vzaiemodiiu ministerstv vnutrishnikh sprav nezaleznykh derzhav u sferi borotby zi zlochynnistiu 1992* [Agreement on the Cooperation of the Ministries of the Interior of the Independent States in the Fight against Crime]. *Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_245>. [in Ukrainian].
16. *Uhoda pro pravovu dopomohu y spivrobotnytstvi mizh Heneralnoi prokuraturoiu Ukrainy y Heneralnoi prokuraturoiu Lytovskoi Respubliky 1992* [Agreement on Legal Assistance and Cooperation between the Prosecutor Generals Office of Ukraine and the Prosecutor Generals Office of the Republic of Lithuania] (Heneralna prokuratura Ukrainy ta Heneralna prokuratura Lytovskoi Respubliky) [Prosecutor Generals Office of Ukraine and Prosecutor Generals Office of the Republic of Lithuania]. <<https://regulation.gov.ua/documents/id200431/goals>>. [in Ukrainian].
17. *Uhoda pro pravovu dopomohu y spivrobotnytstvi mizh Heneralnoi prokuraturoiu Ukrainy y Heneralnoi prokuraturoiu Respubliky Moldova 1993* [Agreement on Legal Assistance and Cooperation between the Prosecutor Generals Office of Ukraine and the Prosecutor Generals Office of the Republic of Moldova] (Heneralna prokuratura Ukrainy ta Heneralna prokuratura Respubliky Moldova) [Prosecutor Generals Office of Ukraine and Prosecutor Generals Office of the Republic of Moldova]. *Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_036>. [in Ukrainian].
18. Friedrichs, David O. (2007). Transnational crime and global criminology: Definitional, typological, and contextual conundrums. *Social Justice*, 34, 4-18. [in English].
19. McClean, D. (2007). *Transnational Organized Crime: A commentary on the UN Convention and its Protocols*. Oxford: Univ. press. [in English].
20. Sheptycki, J.W. (2007). *Transnational Crime and Transnational Policing*. Toronto. [in English].